

278825

ROMANIA

LA

PLEVNA.

Disertatie

(insinuata pentru „Adunarea generale a Asociatiunii transilvanienuta la Turda in zilele dela 7, 8 si 9 Augustu 1880

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

DR. A. P. ALESSI.

EDITIUNEA LUI N. F. NEGRUTIU.

Gherla.

Imprimari'a „Georgiu Lazara.”

1880.

ROMANII
LA
PLEVNA.

Disertatie

(insinuata pentru „Adunarea generale a Asociatiunii transilvane“
tiena la Turd'a in zilele dela 7, 8 si 9 Augustu 1880.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

DR. A. P. ALESSI.

EDITIUNEA LUI N. F. NEGRUTIU.

Gherl'a.

Imprimari'a „Georgiu Lazaru.“

1880.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201701742

In locu de prefacia.

Cu ocasiunea caletoriei mele din vér'a anului acestui'a, mai multi amici mi-au datu indemnulu de a-me pregatí pentru *adunarea generale a „Asociatiunei transilvane“ dela Turd'a*, cu o disertatie, luându-mi de tema faptele vitejesci indeplinite de ~~ca~~ armat'a româna cu atât'a bravura pe cóstele betranului Balcanu si la Dunare.

„Eroicele fapte — î-mi diceau acei amici — si isbândile vitézei armate romane, sunt de atât'a insemnatate încâtu nu este iertatu se tréca nici o adunare romanésca, fia aceea literare, fia sociale, fia sciintifica si in fine fia de ori-ce natura, fàrà cá se nu se vorbésca de dinsele. Tu esti mai bine cunoscutu càci ai facutu studiu din acele marétie fapte, prin urmare esti celu mai chiematu a vorbí la acésta adunare despre ele.“

Am primitu sfatulu si m'am apucatu de lucru.

In órele de recreare ce î-mi remase la dispositie in tempulu caletoriei mele (in Romaní'a) am pusu pe hârtie acestu micu tractatu in care mi-am luat de tema faptele Romaniloru dela Plevna cari fapte au contribuitu in modu decidiatoriu la

IV.

caderea acelei eminente *fortificatiuni pasagere*, la capitularea lui *Gazi Osman*-pasi'a si la predarea acestuia unui generalu romanu (gener. Cerchezu.)

Inca o impregiurare.

Conformu regulamentului pentru sectiunile sciintifice ale Asociatiunei transilvane fia-care membru este indatoratu a lucrá in decursulu unui anu celu puçinu unu tractatu literaru. Cá membru erám deci datoru se lucrezu, déca nu acésta, alta disertatie.

Acestea tóte m'au indemnatu de a-me pregati cu acésta disertatie pentru adunarea dela Turd'a. Aci nu s'a potutu cetí pentru-cá s'au fostu insinuatu 8 disertatii, un'a mai interesanta cá alt'a — unu fenomenu raru acest'a seau póte unicu in analele asociatiunei transilvane. — Timpulu fisicu abié a permis cetirea unei disertatii ce a fostu insinuata inainte de a mea, iara acést'a a remasu pentru a-se publicá in foi'a Asociatiunei, in „Transilvani'a.“

Intru aceea m'au recercatu dd. *N. F. Negrutiu* si *Iosifu Vulcanu* de a-o publicá in foile lor, in „Amiculu Familiei“ si in „Familia.“ Má d. Negrutiu luá generós'a hotarire de a-o publicá si separatu, carei fericite impregiurari am de a multiamí publicarea acestei disertatie in brosiura.

A descrie mai pe largu tóte faptele vitejesci indeplinite de catra armat'a romana la Plevna a fostu imposibile a se face in o disertatie menita de a se cetí in timpu de o óra. De aceea acésta disertatie este a-se considerá mai multu o lucrare synoptica seau mai bine unu estrasu din opulu redactatu de mine si de M. Popu intitulatu „*Resbelulu orientale ilustratu*“, esítu in editiunea lui *Paul Císlar* din *Graz*.

M'am simtítu indatoratu a dá esplicare nasce-rei si publicarei acestei mici disertatie.

Pe cetitori i rogu a avea indulgentia cu mine déca prin acestu scurtu tractatu nu li s'a fí satisfacutu acceptarei.

Pe bunulu meu amicu N. F. Negrutiu í-lu rogu se primésca inalt'a mea recunoscintia pentru incuragiarea si publicarea acestei disertatie.

Naseudu 7/19 Oct., (diu'a asaltului memorabilu alu divisiei a IV-a asupr'a redutei n. 2. [Plevnitia]) 1880.

Dr. A. P. A.

ROMANII la PLEVNA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Colo 'n Plevn'a si 'n redute
Stau pagânii mii si sute
Stau la pânda tupilati

BCU Cluj - Biblioteca Universitară Cluj
Căminul de Cultură Cluj

Las' se siéda mari si mici
Trageti hor'a mèi voinici !

Alexandri. — Hor'a dela Plevn'a.

I.

Domniloru! Fia-mi permisu cá in tempulu ce mi-lu acórda statutele Associatiunei nóstre cátu si buna-vointi'a D-vóstra, se tractezu despre o tema, ce credu cá intereséza pre ori cene, dar' in speçia sí mai multu pre Romani. Pre Romani trebuie se-i intereséze mai multu pentru-cá este vorb'a de sangele si de virtutile lorú, este vorb'a de un'a din cele mai glorióse pagine ale istoriei Romanimeii, de succesele eminente ale armelorú romane obtienute pre cóstele Balcanului si in speçia la Plevn'a.

Sciu cá ~~fi-a~~ care din D-vóstra it cunósce prea bine tóte acele fapte cu cari voiescu a Ve intretiené, sciu cá anevoie asiu gasí vre-unu episodú belicu, care se nu ve fia de já cunoscutu, pentru-cá tóte acele fapte vitejesci sunt inca próspete, ranele eroilorú inca nu sunt de ajunsu vindecate, cóstele Balcanilorú inca nu sunt spalate de sangele vitejilorú Romani.

Pentru a fi bine intielésa intentiunea acestui discursu fia-mi iertatu a Ve adresá o întrebare: Care dintre D-vóstra n'ati cetitu poem'a lauriatulú nostru poetu Andreiu Muresianu intitulata „*Unu resunetu*“ ce se incepe cu „Descépta-te romane“ . . .? Dar' ce întrebare curiósá 'mi veti respunde D-vóstra, pentru-cá nu este Romanu, má nu este copilu, care se nu fi cetitu si se nu scía de rostu acésta poesía clasica din tóte vederile. Asié este Domniloru! Inse eu sustienú ca cetindu cineva acésta frumósá si romanésca poesía pentru antaia

óra, a capetatu fàrà indoiéla gustulu de a o cetí si a dou'a óra si a trei'a si asié mai departe, pentru-cà cu câtu o cetesce cinev'a mai desu, cu atât'a se indulcesce mai tare in dins'a si nu scie ce simtieminte lu-cuprindu si-'lu predomnescu, càci anim'a-i poftesce neincetatu se o cetesca inca odata.

Si déca ne punemu intrebarea pentru ce se intempla acésta? Respondemu: pentru-cà Andreiu a alcatuít'o din cele mai nobile si mai scumpe elemente, ce caracteriséza neamulu nostru, a facut'o din muschii si din nervii animei Romanului si a cioplit'o dupa tipulu si asemenarea cugetarei si a simtírei romanesci.

Acést'a se intempla cu ori ce lucru placutu animei nóstre. Acést'a se intempla credu si cu faptele vitejesci indeplinite de Romani la Plevn'a. Ori de câte ori si ori câtu de multu cetimu si vorbimu despre aceste vitejii, nu ne potemu saturá in destulu, si totudeaun'a ne mai remane unu punctu, care ne indémna se vorbimu din nou despre dinsele, care ne indulcesce, ne entusiasméza si ne hotarescu se incepemu da capo. Si acestu simtiementu instinctivu este unulu din cele mai scumpe si mai binefacátore, este unulu din acele, cari vivifica energi'a si otíelesce curagiulu Romanului si cari 'lu nutrescu si sustienu la aspiratiunea si destinatiunea viitoriului seu.

Este bine a folosí tóta ocasiunea data a reinprospetá astfeliu de fapte, de a le sadí in animele generatiunei tenere si a le transformá pre incetulu in legende si povesti poporale. Credu dara cà tem'a ce mi-am propusu a tractá va intimpiná bunavointi'a si patienti'a D-vóstra, care tema me vedu silitu a o tractá numai in liniaminte pentru-cà a o tractá in tóte amenuntele s'ar' recére a scrie o carte voluminósa.

II.

Ne aflamu la inceputulu lunei lui Augustu. Suntu trei ani decându Romaní'a se aflá chiar' pre asta vreme in o mare agitatiune. D-vóstra ve veti aduce bine aminte cu totii si cu deosebire D-vóstra amabile dame, cari chiar' pre acésta vreme desvoltarati o mare activitate scarmanându scame, facându bandagie, camesi si totufeliulu de recuisite pentru ambulantiile de câmpu ce le-ati destinatu pentru fratii vostri, ce in curându aveau se intre in lupta.

In Romaní'a se lucrá la preparative de resbelu cu unu zelu si cu unu entusiasmu ne mai pomenitu in analele acestei tieri. Teneri si betrâni, barbati si femei, senatori si deputati, comercianti si industriasi, cu unu cuvântu intréga tíer'a, incepându dela Domnu si Dómna pâna la tieranu (si tieranca, ~~erau~~ in lucrare), contribuiau la provederea armatei cu cele de lipsa. Armat'a se aflá formata in 4 divisii pre petioru de resbelu si erá concentrata la Dunare pre o linia dela Calafatu pâna la Oltu formându arip'a drépta a armatei rusesci de operatiune. Dins'a asceptá cu nerabdare trecerea preste Dunare pentru a se spalá pre sine si numele neamului românescu de clevetile strainiloru si pentru a aretá cum se scie bate pentru mosí'a si independenti'a tierii sale.

Dar' inainte de a urmari pre Romani, misicarile si luptele loru, se remanemu unu momentu la armat'a rusésca, si se vedemu ce a indemnatu pre Romani a participá in acésta campanía.

III.

Dupa-ce Europei nu i-a succesu de a introduce una ordine imbucuratóre si corespundietóre in Turci'a, dupa-ce conferinti'a dela Constantinopolu n'a avutu nici

unu rezultatu: Rusi'a si-a luatu sarcin'a de-a deslegá singura multu clocit'a cestiune orientale.

Dupa unu lungu preludiu diplomaticu, Tiarulu Alesandru a publicatu din Chisineu la 12/24 Aprile 1877 declaratiunea de resbelu prin care ordoná totu odata trecerea trupeloru preste Prutu in Romani'a, dupa ce atátu Tiarulu cátu si Gorciakoff au datu declaratiune solemna si espresa guvernului Romanu, prin cunoscut'a conventiune dela 4/16 Aprile, cumcá se garantéza integritatea teritoriului romanu si nu se va stirbá nici o palma din pamentulu Romaniei. Totu in acésta dt a adresatu si marele duce Nicolae generalissimulu armatei de sudu unu manifestu indreptatu catra locuitorii Romani ocolindu factorulu competente, adeca guvernulu romanu, o portare destulu de necorecta din tóte vederele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Armat'a rusésca trece Prutulul pre 3 locuri, pe la Bestimacu, Tabacu si Ungheni.

Pe la sfêrsitului lui Juniu se aflau la Dunarea de diosu la 200 mfi de combatenti cu 784 tunuri, ocupându lini'a dela gurile Dunarei pâna la Oltu. Lini'a dela Oltu pâna la confiniale Serbiei o avea sub aপরare armat'a româna organisata in 2 corpuri de armata, fiecare corpu in 2 divisii.

In 27 Aprile, 4 Maiu a sunatu primulu tunu rusescu la Brai'a, semnalulu inceperei ostilitatiloru, — ér' in 27 Aprilie/9 Maiu a sunatu primulu tunu romanescu dela Calafatu alu divisiei actualului generalu M. Ceresu indreptatu asupra Vidinului in urm'a multeloru provocari din partea Turciloru si dupa-ce Turcii au inceputu mai antâiu a bombardá orasiale deschise romane dela Dunare. In 6 Maiu/28 Aprilie incepù a suná tunulu romanescu si dela Oltenitia unde erá divisi'a ge-

neralului Manu (IV-a) ér' mai târziu a început artileria română o bombardare formală la Bechetu, Islazu și Corabi'a peste totu loculu cu unu succesu admirabile storcându laudele strainiloru.

Redicarea manusiei provocatore a sancționat'o atât guvernulu român câtu și țier'a întreaga prin votulu unanimu alu reprezentantiloru sei ce l'au datu in 9/21 Maiu, in ace'a dî memorabilă cându s'a pronunțiatu independenti'a absolută a României, in care dî s'a votatu și stergerea tributulu de 900.000 lei la anu și folosirea acestui'a in bugetulu ministrulu de resbelu, și in care dî s'a instituitu unu ordinu cavalerescu „Steau'a României.“

In 10/22 Juniu a trecut corpulu rusesc alu XIV-lea de armată pe la Brail'a și in 15/27 Juniu a trecut grosulu armatei pe pontone pe la Zimnicea. unde s'a construită mai târziu unu podu stabilu.

La operațiunile cele de antai ale trupelor rusesci au avut unu succesu bunu, grație neglijenței și indiferențismulu trupelor turcesc comandate de generalissimulu (serdarulu) Cherim paș'a. Turcii aveau in Juniu 4 corpuri de armată operativă, 3 corpuri in quadrilateralulu Rusciucu, Varn'a, Siuml'a și Silistri'a, cari formău laturea dreapta cu frontulu spre vestu (90 mii) sub Abdul-Kerim și unu corp la Vidinu; arip'a dreapta până la 60 de mii sub Osmanu paș'a și armat'a de rezerva la Adrianopolu sub Suleimanu-p. apoi 372 tunuri, 12.000 calareți.

Armat'a rusescă după trecerea ei peste Dunare, in locu de a urmași și a-si concentra toate poterile și a face frontu spre unu singuru scopu începe a se împărți a-si respira poterile și a face frontu in toate partile. Arip'a dreapta îndată după trecere începă a progresa

spre Vestu, adeca spre Nicopolu si Plevn'a, centrulu spre sudu catra Balcanu si arip'a stânga catra Rusciucu si Rasgradu.

Dela centru s'a tramisu o avantgarda sub renumitul generalu Gurko, care ocupà mai antâiu Tirnov'a si de aci intreprinse o adeverata expeditia aventuriósa. Pe la diümetate Juliu trecù elu Balcanulu pe la pasulu Sipca si pre la sfêrsitului lui Juliu se aflà intregu Balcanulu in mânile Rusiloru. Acést'a a facutu mare sensatiune in Europ'a intréga, a consternatu pre amicii Turciloru si a produsu o frica mare si in seraiu.

Intru ace'a arip'a drépta rusésca sub comand'a general. Krüdener inaintà pâna la Nicopolu, asupr'a carui'a incepù ataculu in 15 Juliu. In urm'a bombardarei de tóte partile, la care a contribuitu in modu insemnatu artileri'a romana de preste Dunare, dela Turnu Magurele ^{le} ^{si} ^{Islazu,} ^{ty} ^{cetatea} Nicopolu s'a vediutu silita a se predá in 16 Juliu. Unu corespundinte alu Agentiei Havas*) adeveresce cà artileri'a romana a hotaritu capitularea Nicopolului. Acésta marturisire o facúra chiar' si Turcii.

Cu câta voia si bucuria ar' fi trecutu si trupele romane Dunarea pentru a participá la lupta, inse Rusii respundeau cu dispretiu ca nici ei n'au destulu de lucru cu Turcii. Vomu vedé inse indata câtu de tare s'au insielatu Rusii in asta presupunere esagerata.

Osmanu pasi'a, comandantele Vidinului, intielegêndu despre capitularea Nicopolului, concepù numai decâtu planulu de a se fortificá la Plevn'a si de a cercá se rumpa comunicatiunea trupeloru rusesci, care planu si incepù a-lu esecutá, concentrându-si acolo trupe din tóte partile.

*) Vedi : „Resbelulu orientale illustratu pag. 461.“

Intru ace'a marele duce Nicolae ordoná comandantului corpului alu XI-lea gener. Krüdener, cá se ocupe numai decátu Plevn'a. Acest'a insarcinà cu executarea acestui ordinu pe general. Schilder Schuldner, carele a si facutu ataculu in 8/20 Juliu asupr'a Plevnei, care dî fû un'a din cele mai fatale pentru Rusi. In acésta lupta a pierdutu Schuldner 2771 morti si raniti dintre cari 74 oficiri, adeca a 3-a parte din armat'a s'a. Rusii au avutu unu mare norocu cá dupa pierderea acestei lupte n'au fostu urmariti de catra Osmanu, càci atunci n'ar' fi umblatu bine, ar' fi fostu aruncati in Dunare séu preste Dunare.

Acésta lupta a contribuitu multu la schimbarea relatiunilor dintre Rusi'a si Roman'ia, a moderatu tonulu plinu de mândria desiérta a generaliloru rusesci. Acum si-aduse amínte bar. Krüdener cumcà Romanii i-ar' prinde fórté bine si telegrafá generaluluí Manu la Turnu-Magurele cá se tréca Dunarea numai decátu. Inse generalulu Manu i-a datu urmatoriulu respunsu laconicu: „Nanu porunca dela comandantele meu supremu.“ Acestu respunsu a fostu fórté nimeritu si demnu de tóta laud'a pentru-cá mai bine de 2 luni au statu ministrii Romantei in negociari cu Gorciakoff si cu Nicolae spre a cooperá si armat'a româna. Inse Gorciakoff le respundea: „*D-vóstra v'ati pusu pre unu terenu revolutionariu facia de sultanu, facia de care sunteti vasali. Nû potemu face cauza comuna cu revolutionariu.*“ — „*N'avemu trebuintia de voi!*“ le respundeau generalii rusesci cu ingamfare. — Inse batiulu lui Ddieu a urmatu. Catastrofa dela 8/20 Juliu i-a adusu indata in cornu de capra.

Imperatulu Alesandru roga in o epistola fórté gratiosa pre principele Carolu se tramita unu regimentu

preste Dunare se ocupe Nicopolulu, cá unii ce au drepturi necontestate asupr'a-i. Principele Carolu ordiná gener. Manu ér' acest'a trecù, — 16/28 Juliu, — si substitui trupele rusesci garnisonate aci, cari fura dirése spre Plevn'a unde se prepará pentru 18/30 Juliu altu atacu.

Rusii s'au preparatu asta data mai bine cá antáia óra, au concentratu mai multe trupe, inse Osmanu inca n'a dormitu, inca si-a concentratu unu numeru considerabilu de trupe din tóte partile. — Inse si acésta lupta a fostu fórté nefericita pentru Rusi, cari au perdutu la 7338 morti si raniti intre cari si 170 oficiri, fâra a poté scóte pre Osmanu din pusetiunile lui din Plevn'a.

Acést'a fù a dou'a bataia alui Ddieu pentru îngâmfarea rusésca.

In órele supreme ale nenorocirei, Krüdener 'si adusé aminte de divisi'a generalului Manu, ce se affá la Nicopolu, lu-provocá cá numai decátu se parasésca Nicopolulu si se pornésca spre Plevn'a. Inse Manu i-a respunsu si asta-data asié precum trebue se respunda unu oșteanu romanu: „*N'am porunca dela comandantulu meu supremu, se vina ace'a apoi plecu.*“

Marele duce nêcajitu pâna in sufletu de acést'a a dóu'a catastrofa a carei urmari poteau fi fórté funeste pentru acestu resbelu, se vede silitu a rogá pe principele Carolu cá acest'a „*se tréca Dunarea pre unde va voi si sub ori-ce conditiuni numai se vina in ajutoriu ca-ci Turcii i-au prapaditu si caus'a crestina este perduta.*“ Imperatulu asemenea 'lu róga terminându: „*Vino pentru numele lui Ddieu!*“ Atunci se resolvi si principele Carolu de a trece cu armat'a s'a pre la Corabi'a, dupa-ce avura co'ntielegeri cu marele duce Nicolae si cu Tiarulu si dupa-ce obtienù la 18/30 Augustu, denumirea de comandante supremu alu tuturoru trupe-

loru ruso-romane cooperátore la Plevn'a sub numirea de armata de vestu.

IV.

Carolul a fostu alu 2-lea S u v e r a n u R o m a n u , carele a aruncatu podu preste Dunare pentru a conduce legiunile sale.

Trecerea s'a intemplatu in 20 Augustu/1 Septembrie. Acésta di fù o di de serbatóre pentru intréga tíer'a. Din departari mari mergeau parintii, fratii, sùrorile si nevestele braviloru fetiori romani pentru a le dá una imbraçisiare de incuragiare si unu sarutu de vitejia. „*Inainte cu barbatia ostasi romani! si in curendu ve veti întórce in familiile vóstre, in tíer'a vóstra libera prin voi insi-ve acoperiti de aplausele intregi natiuni.*“ Astfelu le vorbi principele Carolu primulu loru capitanu cându a calcatu pre podulu dela Corabi'a. Astfelu le profeti Domnitoriulu, pentru-ca vomu vedé indata cáta dreptate a avutu Carolu, cátu de bine si-a cunoscutu vitejii sei. Tíer'a intréga aducea urrarile cele mai calduróse bravei armate si bravului ei capitanu.

Cu inceputulu lunei lui Septembrie n. se afláu in Bulgari'a preste 46.000 ostasi Romani, adeca divisiele a II-a, III-a si a IV-a intregi insoçiti de binecuventarile tiei si de urrarile cele mai ferbinti ale Romanimei intregi, ér' la malulu stângu alu Dunarei mai remase o reserva de 25.000 sub conducerea gener. Lupu, mai cu séma pentru aperarea podului dela Corabi'a (div. I.) Trupele romane aveau destinatiunea cá impreuna cu trupele rusesi se impresure si se cuprinda Plevn'a. Dinsele formara aríp'a drépta si luara positia la nordu-ostulu Plevnei. Osmanu observá cá i-se pregatesce unu mare atacu de catra trupele aliáte, de ace'a dinsulu nu

intrelasă nimicu pentru a-si inmultî puterile si a-si fortificá positi'a s'a la Plevn'a prin numeróse redute, tran-sieuri si totufeliulu de siantiuri.

Dar' se trecemu la operatiunile armatei romane

V.

Inca in 7 Sept. n. au deschisu atâtu Romanii câtu si Rusii unu focu energicu asupr'a Plevnei, cá preludiu la lupt'a urmânda dela 11 Sept. n., diu'a încoronarei Tiarului, care dî o voira Nicolae si generalii sei cu ori ce pretiu se o serbatorésca prin o victoria, cási cându victoriele s'aru cascigá cá la manevrele de câmpu. In acésta dî a primitu armat'a romana botezulu de focu si de sânge si ostasii români primulu sarutu de viteji.

Inca in 8 spre 9 Sept. n. capetâ divisi'a a IV-a ordinulu se atace retransiementele turcesci aflatóre spre ostu dela redutele Grivitiei n. I si II. Ataculu acestei divisiu a fostu scurtu dar' admirabilu. Romanii s'au aruncatu cá lei asupr'a acestoru retransiemente si alun-gara pe Turci. Turcii se retragu si se încerca de re-petite ori a-si reocupá retransiementele, inse totudeaun'a fâra succesu. Europ'a erá uimita de acésta bravura, de aceste virtuti bellice documentate de una armata ce pâna acum nu s'a bucuratu decâtu de batjocur'a strai-niloru. Tiér'a si cu dens'a Romanimea intréga erá mândra si vesela de astu faptu belicu.

Intru ace'a Osmanu p. 'si concentrase totu mai multe trupe in Plevn'a, ér' de alta parte se intari de tóte partile prin totu feliulu de siantiuri si redute. Progresulu fortificarei erá admirabilu. Intre multîmea de redute si siantiuri ce impreunáu redutele turcesci amintescu redutele dela siantiulu Griviti'a in numeru de 2, fačia de cari erau postate trupele romane si cari

erau atacate si cuprinse. In faia cu aceste redute se află divisi'a a IV-a care indata dupa cucerirea obiectelor de dinaintea redutelor se pusé in stare de aperare si construirea baterii noue la drépt'a si la stâng'a astoru redute. Dintre acestea avea mai mare insemnatate redut'a Griviti'a n. I. pentru-că domină preste tóte celelalte intarituri.

Positiile romane se afláu inainte de actiunea memorabilei di dela 11 Sept. la o distantia de 1200 pâna 1800 metri. Terenulu de deinainte erá planu ér' spre reduta cu puinu suisiu. La stâng'a extrema se coboriá terenulu intr'o albia afunda. Artileri'a erá postata astfeliu: 36 tunuri in o linia ce incepea dela viile din susu de satulu Griviti'a treptatu spre reduta ér' 12 tunuri erau la reserva.

Divisi'a a IV-a ce erá sub comand'a col. Anghelescu, compusa din brigad'a I-a a col. Boranescu si a 2-a a col. Cantilli, avea la 11 Sept. se atace redut'a n. 1; ér' divisi'a a III-a sub comand'a lui George Anghelescu compusa din brigad'a 1-a a col. Ipatescu si a col. Grammont avea se atace redut'a n. 2. Divisi'a a II-a avea se forméze rezerv'a.

Foculu de artileria ce avea se pregatésca lupt'a a inceputu pe la 10 óre. La 2 $\frac{1}{2}$ óre divisi'a a IV-a se pune in mišcare. Bat. alu 2-lea de venatori condusu de maj. Candiano Popescu s'a désfasiuratu in linia de tiralori. Colon'a principala fú condusa de loc. colonelu Voinescu. Dupa 20 minute o plóia de șrapuele si de glóntia cade pe colón'a de atacu. Pe la 3 $\frac{1}{2}$ erá incinsa lupt'a pre intréga lini'a. Lupt'a erá crâncena. Din primele lenii sosiau neintreruptu raniti, dintre cari multi 'si aduceau chiar' armele cu sine. Voinescu 'si perde calulu si conduce pedestru. Impușcaturile erau atátu de dese

câtu nu se mai poteau destinge intervalurile. Turcii aperáu redut'a cu tenacitate admirabile, inse trupele române inaintáu fàra a fi sguiduite. Incepuse a inoptá dar' lupt'a se continuá. Anghelescu trimite la flânculu dreptu o sectiune de artileria care bombardéza Griviti'a si Bucov'a, care incuragiéza trupele romane si mai multu. Cu o tenacitate si cu unu curagiu admirabilu ataca positiile inimice din nou. Cu unu „urra!“ puternicu, ce strabatù nóptea cea rece si ploioasa, se repedira remasitiile din alu 2-lea batalionu de vênatori si din reg. alu 10-lea de dorobanti. Inca odata siuera glóntiele preste capetele trupei ostenite, dar' colonele inaintéza neclintite preste cadavrele camaradiloru cadiuti si la órele 6 si 15 minute sér'a Turcii au fostu respinsi deseversitu din fortulu Griviti'a, care fù ocupata indata de trupele reg. alu 5-lea de linia si alu 14-lea de dorobanti. Bravii vênatori cucerira unu drapelu si anume vênatoriulu George Ionu, ajutatu de sergentulu Stanu George si Nica Vasilie, ér' celelalte trupe cucerira 4 tunuri. Aceste trofee au fostu scumpu platite dar' nici odata n'au fostu mai meritatu castigate. Aceste trofee au fostu primite in Bucuresci la 7/19 Sept. cu mare entusiasmu, ce erá prefacutu in adeverata serbatóre nationale. Doue tunuri se afla si acum lînga statu'a lui Michaiu Vitézulu.

Dar' se venimu la divisi'a a III-a.

Nu asiá de fericesce a succesu ataculu acestei divisii ce l'a inceputu numai atunci cându divisi'a a IV-a a ajunsu la obiectu, desi si acést'a divisia s'a luptatu nu cu mai puçinu curagiu si bravura. Batalionele prime de atacu din reg. alu 8-lea si alu 10-lea si-au perdutu in decursulu luptei pre toti oficirii. (Din batal. I-u alu reg. alu 8-lea a remasu unu singuru oficiru.) Ne mai

avându aceste trupe oficiri, dupa-ce au ajunsu prin o ploia de glontie pâna la gróp'a si intrarea redutei au inceputu a se retrage. Brigad'a dela reserva sosi pré târdiu in ajutoriu din caus'a tempului ploiosu si a terenului greu de inaintatu. De ace'a ataculu n'a succesu si trupele s'au vediutu silite a se retrage decimate.

Succesulu dilei a fostu cucerirea redutei n. 1 ce tá de mare insemnatate, de ace'a Romanii n'au dormitu nóptea intréga, temédu-se de incercarea Turciloru de a o reocupá, ce'a ce au si facutu pre la 5 óre demanéti'a. Dupa o lupta de 2 óre Romanii erau siliti a parasí redut'a, inse in acelu momentu supremu intrá in actiune alu 13-lea reg. de dorobanti, care dupa o lupta de 1/2 óra a respinsu definitivu pre Turci, ér capitanulu Pruncu a plantatu steagulu reg. alu 13-le de Dorobanti pe parapetulu fortului.

Reocupându Românii redut'a a construitu-o pentru aperedare. Au asediatu o bateria de 14 tunuri, ce avea rolulu de a impiedecá ori-ce misicure turcésca si de a atacá redut'a prin transieuri cu positiile cucerite la 8 Sept.

Perderile au fostu enorme: morti 15 oficiri si 1335 soldati, raniti 41 oficiri si 1176 soldati. Singuru batalionulu de vênatori a pierdu, din 640 de ómeni si 11 oficiri, 400 ómeni si 7 oficiri.

Diu'a de 11 Sept. — 30. Sept. a fostu o dí dore-rosa pentru tíera pentru-cá a pierdu atáti'a fi bravi si iubiti, dar' a fostu totuodata un'a din cele mai frumóse dile ce decoréza paginile istoriei romanesci, a fostu o dí de gloria si mândria natiunale, cáci in dins'a s'a redicatu neamulu romanescu la fal'a de alta data, ea i-a datu locul ce-i-se cuvine între popórale libere si civilisate, i-a cáscigatu iubirea si admiratiunea lumei

si i-a ascuratu viitoriulu. Nu numai tiér'a intréga ci si tóta Romanimea a serbatu acésta di de gloria, dar' intréga lumea a aplaudatu viteji'a romana prin laudele si elogiurile cele mai magulitóre,

VI.

Dupa cucerirea redutei n. 1. Romanii incepura la lucru, au construitu o bateria spre vestu, precum amu spusu mai susu, au construitu forturile Alesandria, Verbitia si Tudoru; intre Alesandria si Tudoru au construitu transieuri cu cari se se póta aperá aríp'a drépta pre deplinu. Afara de acestea a mai construitu o reduta in Calisovatiu cu scopu de a poté dominá o vale secundara ce se estinde dela Vidu pâna la Ribenu si adapostea cavaleri'a romana ce operá pre malulu stêngu alu riului Vidu. Terenulu ocupatu de trupele romane erá fórte considerabilu, — dela Gri-viti'a pâna la Cret'a sunt 21 kilometri. Pentru a nu poté fi intrerupta lini'a romana prin atacuri inimice cercara a stringe brêulu de impresurare facîndu o conversiune dela satulu Ribenu pâna la Vidu. Inaintea Verbitiei au mai construitu 2 redute, Jasi si Turnu si mai târdiu fortulu Crajova, fortulu Calisiovatiu, Bechetu si Bucuresci. Astfeliu acum armat'a romana avea insemnate puncte de rediemare pe cóm'a unui dealu paralelu cu positiile turcesci, pe cari s'au construitu snecesive si alte forturi si transieuri si astfeliu lini'a de impresurare deveni din ce in ce mai strimta. Turcii simtiau multu pierderea redutei n. 1, de ace'a facura dese atacuri de reocupare inse totu-de-a-un'a fura respinsi de Romani cu pierderi insemnate. Vediendu inse cá nu le succede, construira alte redute si facura mari pregatiri pentru atacuri.

De aci incolo pana in lun'a lui Octomvre nu au fostu atacuri mai insemnate. Una lupta mai mica a avutu unu escadronu de rosiori la 5/17 Sept. cu o trupa de cavaleria cerchesa de 150 calareti la satulu Cneja de lînga drumulu Plevn'a - Rahova, unde dupa o lupta de o óra Rosiorii au cuceritu unu stindardu, mai multe arme si cai. Fiinducá redut'a n. 2 numita si Plevniti'a erá de mare insemnatate pentru operatiunile Romaniloru ér' cucerirea ei prin asalturi erá imposibile, se ordoná a-se atacá numai din pasiu la pasiu adeca prin construire de paralele si transieuri.

Pe la 6/18 Sept. erá terminata paralel'a a 2-a si s'a ordonatu unu atacu asupr'a redutei, care inse a fostu fara resultatu din cauza ca trupele romane eráu prea puçine façia de resistinti'a inversiunata a inamicului. De 2 ori se repedtra trupele romane asupr'a redutei cu asaltu, ajunse pana la gróp'a redutei, erá se incépa a escaldá pe parapetu, inse de ambele ori au fostu respinse cu pierderi insemnate de catra inamiculu multu mai numerosu.

Ostasii Romani au doveditu si in acésta lupta o vigóre si o vitejia admirabile combatendu in tempu mai multu de 3 óre in câmpu deschisu pentru densii, atacându unu inamicu cu multu mai superioru in numeru si scutitu bine in intarituri formidabile.

Pierderile romane din acésta lupta au fostu 15 oficiri si 274 soldati raniti si 5 oficiri si 123 soldati morti.

VII.

Lucrarile la paralela se continuau cu mare repediune. — La 20 Septembre erá terminata a III-a paralela si la 30 Sept. si a IV-a. Visitându general. Totleben lucrurile Romaniloru a fostu surprinsu de spiritulu

celu bunu alu armatei si de esactitudinea cu care fura esecutate lucrarile lor. Asemene au fostu admirate de toti strainii. — Si in adeveru este admirabile perseveranti'a si diliginti'a cu care au esecutatu divisiile a III. si a IV. construirea de siantiuri, transieuri si paralele sub foculu inamicului carele nu incetá nici candu a trage asupr'a lucratoriloru. Plói'a si ninsulu nu s'a intreruptu 2 septemani. Inse trupele nu si-au intreruptu lucrarile pana candu le-au terminatu. Ostenelele si incordarile mari au facutu se dispara de multu rosiati'a de pe feçieile braviloru soldati, multele strapatie si luptele sangeróse le incretra fruntile. Sub asemene impregiurari erá lucru tare firescu cumcá soldatii romani voiáu mai bine a se bate decâtu a mai stá la pânda in siantiuri sub o plóie continua de proiectile.

De ace'a comandantele divisiei a IV-a G. Anghelescu cunoscându acestu spiritu cerú dela comandantele trupeloru romane autorisatiunea si latitudinea de a dá asaltulu redutei atunci candu va crede momentulu oportunu, ce si obtienú.

Anghelescu a alesu diu'a din 7/19 Octomvre pentru a dá asaltu redutei Plevniti'a. — Ataculu s'a inceputu la órele 12¹/₂. Bat. 1. de venatori si unu batalionu din reg. alu 5-lea de Dorobanti formara prim'a linia de atacu, cari la semnalulu datu trecura in pasi gimnastici preste paralela asupr'a redutei.

In acelasi tempu o trupa de voluntari, compusa din Dorobanti si soldati de geniu, alergara cu gabione pentru a prepará escaldarea. Trupele romane fura primite de inamicu cu unu focu crâncenu. Detonaturile eráu atátu de dese câtu nu se mai sciá din care parte vinu glóntiele. Dorobantii si venatorii s'au luptatu cu mare inversiunare, dar' nu le-a fostu cu potintia a se urcá

pe escarpe. De 4 ori s'au aruncatu trupele romane cu unu formidabilu „urr'a“ asupr'a redutei, dar' foculu omorttoriu i-a impiedecatu a-o luá. Afara de acést'a Turcii mai primira insemnate ajutórie. Situatiunea trupeloru romane devení totu mai grava incâtu se vediura siliti a se retrage.

In diu'a urmatóre la órele 6^{1/2} mai incercà Anghelescu unu atacu de surprindere cu reg. alu 7-lea de infanterie urmatu de bat. 1. de venatori la care se adause in lini'a a 2-a reg. alu 13-lea si alu 14-lea de Dorobanti.

Trupele trecura preste paralele, se aruncara asupr'a redutei, ajunse la siantiuri intrara in dinsele si se facura stapani preste ele. O lupta ferbinte se incinsé aci, din cele mai sangeróse, ce a tienutu aprópe 1 óra. VEDIENDU cumca tóte fortiele loru pentru escaldarea de-a dreptulu suntu nimicite, o parte de soldati o luara de alungulu siantiului pentru a est la gur'a redutei la spatele inimicului. — Inse acesti'a fusesse privighiatori, luáse tóte precautiunile si postase aci reservele turcesci, cari primira pe Romani cu unu focu distractoru si le inchise drumulu. Mai toti oficirii romani fura pusi afara din lupta si eroicele sfortiaru ale trupeloru fura sfarmate de numerulu predominantu alu inimicului.

Comandantele Anghelescu opri unu alu 2-lea atacu, vediendu cá prin acést'a numai s'ar' inmultí pierderile.

In ambele aceste atacuri s'au pierdutu: morti 2 oficiri*) si 283 soldati, raniti 20 oficiri si 621 soldati.

Trupele romane se batura si astadata cá totude-a-un'a cu cunoscut'a loru bravura, si déca nu au reusitu asta data a luá redut'a caus'a a fostu ca Turcii, cari eráu scutiti in dereptulu fortificatiuniloru, primira

*) Cap. Ganescu Dumitru si subloc. Lemuca Dumitru.

în continuu nóue ajut re precându rezervele romane eráu pu ine.

Divisi'a a IV-a pierduse din 10 mfi ómeni, 5200 adeca mai bine de diumetate. Din acésta cauza acést'a divisie s'a substituitu prin divisi'a a II-a de sub comand'a col. Cerchezu, care pana acum'a er  la reserva.

VIII.

Lucrarile Romaniloru se continu u. Principele Carolu si cu statulu seu majoru er  dela inceputulu operatiuniloru de parere, cumca Plevn'a nu se va pot  lu  dec tu prin o cernare perfecta si cumc  atacurile partiali si cu bajoneta nu potu aduce nece unu folosu practic. Acésta parere basata pe adeverata cunoscintia militara a fostu disconsiderata de intregu consiliulu generaliloru rusesci cu Marele duce Nicolae in frunte. Inse esperintiele de pana acum'a, ce au costatu sacrificii at tu de mari de sange, au doveditu cumca Carolu si cu statulu seu majoru av  dreptate. Singuru numai Tottleben aprobă parerea lui Carolu, carele indata dupa sosirea lui modifică planulu de asiediu.

Dinsulu indata dupa sastre ordin  c  trupele rusesci se avans ze spre inamicu inca 5 kilometri si aci se inc pa la construirea de transieuri, siantiuri si paralele, adeca s'a comandatu c  se faca si Rusii ace'a ce au fostu facutu deja Romanii. In asi  modu s'au intre-prinsu tóte operatiunile contr'a Plevnei intr'unu chipu rationale.

Intru ace'a Romanii au continuatu lucrarile de fortificare din pasiu la pasiu, au construitu paralel'a a V-a si a VI-a, cea din urma pana in apropiare de 30 metri de reduta. Totu-odata au inceputu a prepar  unu resbelu subteranu s u resbelu cu mine ce er  se

se combine cu unu atacu energicu si pe acest'a se-lu ajute. Min'a erá compusa din 2 galerii un'a cu 4 focare de mine si alt'a cu 3 focare de mine. Ambele aceste mine eráu impreunate prin o galeria secundaria.

Acestu atacu de mine, preparatu altucum cu multa cunoscintia, nu s'a esecutatu.

Pe la 12/24 Octombree s'a esecutatu retragerea divisiei a IV-a spre Ribenu adeca pana la Demirfchioiu si Terstenik. Brigad'a I-a a lui Cantilli se aflá la Demirfchioiu si a 2-a a lui Boranescu la Susurlu. La acésta divisia s'a mai adausu brigad'a de cavaleria a col. Cretianu. In 12/24 Octombree brigad'a lui Cantilli a ocupatu satele Gorni si Dolni-Etropol si ast'felu s'a incopciatu definitivu brâulu de impresurare cu arip'a stânga a armatei rusesci. Armat'a romana erá acum'a in fapta fórte apropiata de positiile turcesci si a ocupatu tóte inaltimile paralele cu positiile turcesci prin transieuri si redute, cari positiile eráu scutite din partea stânga prin redut'a Grivitia n. 1. ér' la drépt'a cu riulu Vidu, 80 m. spre sudu dela Susurlu. In acésta positie s'au construitu 19 baterii. Intre Vidu si Etropolu asemenea s'au construitu cu graba redute transieuri si baterii.

In 19/31 Octombree Plevn'a erá completu impresurata atátu de Români câtu si de Rusi impreunandu-se la Dolni-Dubnicu trupele lui Cantilli cu ale lui Sotoff, carele comandá arip'a stânga rusésca de impresurare. Ast'felu Osmanu pasia nu avea nici o linia de retragere si de aci incolo erá avisatu numai la poterile s'ale, nepotendu capetá de nicairi ajutoriu. Acést'a o impedecá si Gurko cu corpulu seu volantu, inchidiendu tóte drumurile spre Sofi'a.

Intru ace'a s'a intemplatu la Octomvree 19/31 me-

morabil'a lupta la Rahov'a si cucerirea acelei'a prin colonelulu Slaniceanu, actualulu generalu si ministru de resboiu, cu care ocasiune Romanii au escelatu cá si la Plevn'a si si-au câstigatu meritatulu titlu de viteji.

IX.

Dar' se venimu la ultimulu actu sangerosu dela Plevn'a, la caderea Plevnei. Inca in 1/13 Nov. provocá marele duce pe Osmanu se capituleze si se crutie versarile de sange. Acest'a inse sperandu ajutoriulu promisulu dela Constantinopolu, respunse: „suntemu resoluti, armat'a mea brava impreuna cu mine, de a-ne versá ultimulu picuru de sange pentru aperiarea drepturiloru nóstre“ ... Inse dupace vediñ Osmanu cumcá ajutoriulu promisulu numai sosese si cá este inchisu de tóte partile, tramise la 1 Decemvre unu parlamentarulu la Nicolae si-i impartasí cumcá voiesce a capitulá sub conditi'a déca-i va fi permisulu a se retrage cu intréga armat'a nedesarmata séu la Vidinu séu la Sofi'a. Consiliulu belicu convocatulu de Nicolae i-a respunsu cumcá predarea este o chestia de tempu, prin urmare nu se potu primí conditiile propuse.²

Lui Osmanu nu-i remase deci alt'a decátu a face o incercare de estre cu tóte fortiele s'ale, spre care scopu si incepú a se pregatí. In 9 Decemb. s'a impartitu fie-carui soldatu adím'a din urma, provisiunea pentru 6 zile. Prin siantiuri si redute sau lasatu garsionate numai unele posturi fórté slabe.

Planulu lui Osmanu erá de a face ataculu la 10 Dec. fara cá Rusii si Romanii se scie cev'a, inse nu i-a succesu. Prepararile si misícarile trupeloru lui Osmanu, facerea unui alu 2-lea podu preste Vidu, trecerea tre-

nului preste Vidu si altele, fura observate atâtu de Rusi câtu si de Romani.

Carolu presentindu acést'a de multu pregatise totu lucrulu ast'feliu câtu ori pe unde ar' fi cercatu esirea, se se póta concentrá o armata destulu de puternica pentru a poté face resistinti'a cu efectu.

In sér'a dela 9 Dec. s'a constatatulu prin 2 spioni turcesci concentrarea trupeloru turcesci la podulu preste Vidu si evacuarea siantiuuriloru. Totu in acésta nópte observara si anteposturile brigadei romane S a c h e l a r i u si cele din divisi'a a IV-a o misicare a inamicului care adună trupe spre gur'a Plevnei si incepuse construirea unui podu preste Vidu. Dela Susurlu s'a observatu in Plevn'a si giuru o multime de lumini si o misicare nein-datinata.

Pentru demaneti'a dela 10 Decemb. erá hotarftu unu atacu concentricu. Ordinele prescrise pentru arma-t'a romana s'au esecutatu numai de câtu. Reservele pasira in ordinulu de bataia indicatu. Trupele remasera pres-te nópte sub arme, cavaleri'a cu caii intarnitiati, — totulu erá gat'a a intrá in actiune la primulu semnalu. In diori de di col. C e r c h e z u, com. divisiiei a II. fú incunosciantiatu de comandantele trupeloru din transieuri, col. C o t r u t i u, cumca in Plevniti'a (redut'a n. 2) s'a observatu o misicare de retragere. Pe la 8 óre, s'a obser-vatu dela divisi'a a II. cumca redut'a n. 2 erá parasita de Turci. Trupele romane din transieuri, compuse din reg. de linia alu 4-lea si din unu bat. reg. alu 6, ina-intara spre redut'a pre care o luáse in posesiune pe lângá multa precautiune sciindu ca acestea eráu sub-minate. Inse din norocire cele 3 fugase turcesci nu au esplodatu din cauza cá lunt'a de aprindere au aflatu-o stinsa pe la intrarea in reduta. De aci trupele inain-

téza cu repediune în campulu retransiatu dela Bucov'a si desarméza garnisón'a turcésca abia de 300 ómeni, apoi se indrépta spre Vidu unde-si luara positie cu faci'a spre vestu pentru a poté respinge pe Osmanu déca ar' face incercare se le reocupe.

Brigad'a volanta din redut'a Crajov'a inaintà spre redutele dela Opanetiu unde prim'a reduta erá deja parasita, spre redut'a n. 2 s'a desfacutu unu batalionu in linia de tiralori, inse in acelu momentu s'a vediutu unu steagu albu de predare ce Turcii au pusu pe reduta. Totu in acestu modu si cãm pe acestu tempu s'a predatu si celelalte redute. Spre Opanetiu mai inaintà si brigad'a I-ma din divisi'a a IV-a si divisi'a a III-a. Brigad'a a 2-a din divisi'a a IV-a se asiedià la arip'a drépta a divisieii a II. Indereptulu flancului dreptu alu acestei brigade se aflá cavaleri'a romana care factu se se predée o trupa de 300 ómeni din cav. turcésca.

Pe la 10 óre se afláu in manile romaniloru 3 redute dela Opanetiu. Redut'a cea mare dela Opanetiu asemenea s'a cuceritu, capitulându toti Turcii in urm'a unui stralucitu asaltu condusu de col. Sachelariu, la care Romanii au doveditu o bravura eminenta, cu care ocaziune au facutu 2000 prinsonieri si au cuceritu 6 tunuri.

Pe la órele 12 brigad'a Cantilli precedata de bateri'a calarasia Alexandrescu inaintà spre sio-seu'a Sofi'a dincolo de Vidu spre a atacá pre inamicu in flancu. Intru ace'a col. Cerchezu in fruntea divisieii s'ale vení dela Bucov'a si inaintà directe spre Plevn'a. Reg. alu 6-lea de linia din acésta divisia fú celu de antaiu din intréga armat'a de impresurare carele intrà in Plevn'a sub conducerea col. Algiu.

Intru ace'a se continuà cu inversiunare lupt'a preste Vidu cu grenadirii rusesci, la care participà si artileri'a divisiiei a IV. romana ce se aflà postata la Dolni-Etropolu si alu carei focu decimara reservele turcesci, ér' trenulu 'lu aduse in mare confusiune, precum si artileri'a din positiile cucerite dela Opanetiu ce facea mari goluri in sirurile armatei turcesci.

Turcii ne mai potendu sustiené foculu trupeloru rusesci, ce se inmultiáu mereu, incepura pela órele 9 a. m. a-se retrage preste Vidu si pe aci cercara a-si reocupá positiile avute. Inse acestea le aflara deja ocupate de trupele romane din divisiiele a II. a III. si a IV. ce operáse deja junctiunea la spatele inamicului.

Osmanu vediendu-se incungïuratu de mai multe parti si vediendu incercarea de esire nesuccésa incetà lupt'a si inarborà drapelulu albu pe mai multe puncte. Elu insusi erá greu vulneratu la unu petioru.

Intru ace'a trupele romane au inceputu la desarmarea inamicului si la adunarea de prinsonieri.

Numai in acestu punctu se predara la 6000 prinsonieri, 26 tunuri si o mare cantitate de pusci, si de munitiune de resbelu cari se depusera in gamedí pâna la definitiv'a impartíre a trofeeloru.

In acestu tempu unu oficieru turcu superioru se presentà si cerù a vorbí cu comandantele trupeloru din acésta parte carele erá col. Cerchezu. Declarà ca este trimisu de Osmanu pentru a-se intielege in privinti'a sortiei trupeloru s'ale. Cerchezu insocitu de colonelii Arionu, Berendeiu si mai multi oficieru din statulu majoru merse la Osmanu pe care lu-aflara vulneratu si incungïuratu de mai multi generali si de siefulu seu de statu majoru. Osmanu i declarà cà se considera de prinsoneriu impreuna cu armat'a sa, care

depune armele numai dupace a facutu totulu ce i-co-mandá onorulu militariu si voiesce se cunósca sórtea ce i-se va hotari pentru densulu si trupele s'ale.

Cerchezu i respunse ca domnitoriulu Carolu I. si marele duce Nicolae voru decide in privinti'a sortiei armatei prinsoniere, dar' póte fi incredintiatu cumca atátu ostirea turcésca câtu si populatiunea din Plevn'a voru fi tractate cu tóte menagementele ce merita nesce ostasi ce si-au indeplinitu pana la capetu detori'a.

Audiendu marele duce Nicolae cumcá Osmanu s'a predatu lui Cerchezu, a devenitu fórte necajitu, nemultiumitu si gelosu, pentrucá Osmanu nu s'a predatu unui comandante rusescu, ci unui Romanu. — Urmarile acestei nemultiumire si gelosia le-a semtitu atátu Carolu câtu si Romani'a, atátu in tractarile vatamatóre a marelui duce cu Domnulu Carolu inca in ace'a di, câtu si in tractarile la facerea conditiuniloru de pace la Adrianopolu si cu deosebire in pacea dela St. Stefano si in urma in congresulu dela Berolinu.

Aceste suntu pe scurtu Domnii mei! faptele petrecute in 10 Dec. la Plevn'a, esecutate de vitejile trupe romanesci. Sér'a a visitatu Carolu pe Tiarulu la Poradimu, care-lu imbraciosiá cu mare emotiune multiamindu-i si cu graiulu pentru stralucit'a parte a trupeloru romane la aceste stralucite succesuri.

Scirea despre caderea Plevnei a electrisatu Europ'a intréga, a produsu semtieminte de bucuria in toti ómenii ce doriau invingerea armatelorlu aliata.

Manifestarile de bucuria s'au intemplatulu prin tóte anghiurile Romanimei, prin tóte orasiele, satele si catunile. Nu credemu a fi esistatu suflare romanésca care se nu participe baremi cu anim'a si cu cugetulu la acésta marétia serbatóre natiunale.

Domnulu Carolu a fostu primitu in tíera între urrearile cele mai entusiastece si in triumfu. Dar' cu deosebire a escelatu capital'a Romaniei cu primirea serbatorésca si triumfale precum nu s'a mai vediutu in Romani'a de sute de ani.

X.

Plevn'a a cadíutu. Leulu a fostu scosu din vezuni'a s'a prin bravur'a armeloru romane.

Caderea Plevnei a hotarítu definitivu sórtea infri-cosiatului resbelu. Continuarea resbelului de aci inainte erá o jucareia. Caus'a crestina, dupa cum o numiá marele duce cându a rogatu pe princ. Carolu se tréca Dunarea, erá mantuita, erá triumfatóre. Si la acestu triumfu au contribuitu atátu de multu vitejestile braçia romanesci, fara ajutoriulu caror'a Rusii aveau se o patjésca reu. Faptele ostiloru romane au fostu decidiatóre.

Acést'a au recunoscutu-o toti strainii.

Inse luptele Româniloru nu s'au terminatu cu caderea Plevnei. Dupá caderea acestei'a trupele romanesci s'au separatu de cele rusesci. — Armat'a de sub comand'a lui Carolu s'a discompusu. Trupele romane dela Plevn'a au formatu 4 divísii, dintre cari 3 au constituitu unu corpu de armata numitu: „corpu lu de vestu“ sub comand'a gener. Haralambie.

Acest'a avea misiunea se opereze contr'a Vidinului, — ér' un'a divisie avea se transporteze prinsonerii turcesci la Bucuresci.

Corpu lu de vestu si-a implenitu misiunea cu conscientiositate si bravura batêndu trupele turcesci in mai multe locuri precum la Smardanu, Inov'a, Belgragicu s. a. si in urma facêndu se capituleze Vidinulu.

Diu'a de 12/24 Fauru este ace'a dî insemnata in care s'a predatu Vidinulu in manile Romaniloru, in care a cadiutu ultim'a cetate turcésca de pe malulu dreptu alu Dunarei.

Dupa atâte suferintie, dupa atâte lupte sangeróse, dupa atâte vitejii secerate pe cóstele Balcanului betranu, vitejii admirate si laudate de lumea intréga, — trupele romane s'au re'ntorsu in tíera incarcate cu lauri de victoria si cu trofee, precum raru ne povesteste istori'a popóraloru cá s'ar' fí re'ntorsu vre-o armata. Tíer'a si natiunea le-a primitu cu ace'a iubire, cu ace'a serbatóre ce in adeveru au meritatu, le-a facutu serbatóre cum nu s'a mai vediutu in Romani'a de multi seculi, o serbatóre nationale si de victoria. Trupele romane s'au re'ntorsu incarcate cu lauri de triumfu asiá precum bene le-a profetitu Domnitoriulu la trecerea loru peste Dunare, cumca candu se voru re'ntórce la vetrile parentiesci voru fí liberisii aplaudati de natiunea intréga.

Terminezu aci!..

Domniloru! Éta pe scurtu virtutile romanesci.

V'am prezentatu unu micu buchetu din acele marerie fapte ce tener'a armata romana le-a sciutu esecutá la benecuventarea Romanimei si la aplausulu si admiratiunea lumei intregi. M'am incercatu a Ve depinge unu micu tablou, in care am cercatu a eternisá acele fapte de gloria, din care „viitoriulu Romanimei“ datu-a muguru de 'ncoltiesce*) si de cari sémťimú

*] Alesandri, Od'a Ostasiloru romani.

„ace'a mandria mare care cresce cu mari-
rea unui neamu in desceptare.“

Credu că si D.-vóstra ve-ti fi de acordu cu mine
si impreuna vomu conglasuí cu d. Alesandri:

*Mi-am vediutu visulu cu ochii de-acum potu se moru ferice!
Astadi lumea ne cunósce: „Romanu dice Viteazu dice,“*

Bucuresci, 8/20 Juliu 1880.